

billijkheid te verdelen en hoge oorlogswinsten te voorkomen. De rechtsvorm van de ondernemingen was niet aangetast en voorzover van de ingestelde bedrijfsschappen richtlijnen waren uitgegaan, hadden de ondernemers deze mede daarom kunnen aanvaarden omdat het de rijksbureaus dirigerende departement van handel en nijverheid nauw contact had onderhouden met de uit ondernemers bestaande besturen van de bedrijfsschappen.

Niet dat de ondernemers met die situatie tevreden waren! Zij wensten hun vrijheid terug.

Welnu, uitvoering van de beleidsvoornemens van het kabinet-Schermerhorn zou betekenen dat, afgezien nog van de mogelijkheid dat de eigendomsverhoudingen bij nog andere eenheden dan de particuliere mijnen en de Nederlandse Bank zouden worden gewijzigd, die vrijheid ernstig in het gedrang zou komen: werd een 'algemeen sociaal-economisch-financieel plan' opgesteld en uitgevoerd, dan zou het de overheid zijn die in grote lijnen zou bepalen wat zou worden geproduceerd, en als de arbeiders hun plaats zouden verkrijgen in de grote samenvattende eenheden waarin het bedrijfsleven zou worden georganiseerd (de nieuwe publiekrechtelijke bedrijfsorganisaties dus), dan zouden die arbeiders of de namens hen optredende vakbonden en vakcentrales in het bedrijfsleven een medezeggenschap krijgen waarvan in de tijdens de bezetting gevormde, door de commissie Woltersom voorbereide bedrijfsorganisatie geen sprake was geweest. Overigens: ten aanzien van die nieuwe publiekrechtelijke bedrijfsorganisaties liepen de denkbeelden in katholieke en sociaal-democratische kringen uiteen. In katholieke kringen wenste men dat in die organisaties slechts de ondernemers en de arbeiders zouden zijn vertegenwoordigd en in sociaal-democratische wilde men daar een derde element aan toevoegen, de overheid, zulks om twee redenen: de eerste was dat aan de overheid in het gehele economische leven een dirigerende rol was toegedacht, de tweede dat gevreesd werd dat de confessionele vakbonden en vakcentrales in hun relaties met de ondernemers van weinig weerbaarheid zouden getuigen.

★

Het einde van de Duitse bezetting betekende geenszins het einde van de schaarste — de lijnen van de door die schaarste bepaalde oorlogseconomie werden dan ook doorgetrokken: er kwam geen wijziging in het functi-